

Na začiatku bol „komínový zákon“

Kontrolná činnosť v oblasti ochrany ovzdušia má dlhú tradíciu. Prvou legislatívnou normou v nej bol zákon č. 35/1967 Zb. o opatreniach proti znečisťovaniu ovzdušia, nazývaný tiež „komínový zákon“. Ním bola pri Ministerstve lesného a vodného hospodárstva zriadená v roku 1967 Štátna technická inšpekcia ochrany ovzdušia ako kontrolný orgán s celoštátnou pôsobnosťou. Tá sa v roku 1991 stala jednou z dvoch zložiek Slovenskej inšpekcie životného prostredia ako jej útvar inšpekcie ochrany ovzdušia.

Slovenská inšpekcia životného prostredia je v zmysle zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov jedným z orgánov štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia, vykonáva štátny dozor vo veciach starostlivosti o životné prostredie v rozsahu a za podmienok ustanovených osobitnými predpismi. V ochrane ovzdušia sú v súčasnosti týmito osobitnými predpismi:

- zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší),
- zákon č. 76/1998 Z. z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme v znení neskorších predpisov,
- vykonávacie všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré boli vydané na základe splnomocňovacích ustanovení v uvedených zákonoch.

Kontrolná činnosť SIŽP pozostáva najmä z inšpekčných kontrol dodržiavania povinností vymedzených v uvedených zákonoch a podrobnejšie rozpracovaných vo vyhláškach, súladu prevádzky zdrojov s dokumentáciou a podmienkami určenými orgánmi ochrany ovzdušia, dodržiavania emisných limitov a všeobecných podmienok prevádzkovania zdrojov, kontrol kvality vyrábaných, dovážaných a predávaných palív a kontrol reprezentatívnych výsledkov oprávnených meraní emisií a dodržiavania osobitných podmienok oprávneného merania. Využíva sa tiež mobilná meracia technika, ktorou sú vybavené meracie skupiny inšpekcie.

V roku 2004 sa vykonalo spolu 487 kontrol, z toho 439 inšpekčných kontrol a 48 meraní emisií.

Z celkového počtu 439 inšpekčných kontrol sa vykonalo 114 kontrol (26 %) na veľkých zdrojoch znečisťovania ovzdušia; 270 kontrol (61,5 %) na stredných zdrojoch; 13 kontrol na malých zdrojoch (3 %); 16 kontrol (3,5 %) u podnikateľov, ktorí nakladajú s látkami narušajúcimi ozónovú vrstvu Zeme; 6 kontrol (1,4 %) bolo zameraných na kontrolu oprávnených meraní, reprezentatívnosť výsledkov a dodržiavanie zásad výkonu oprávne-

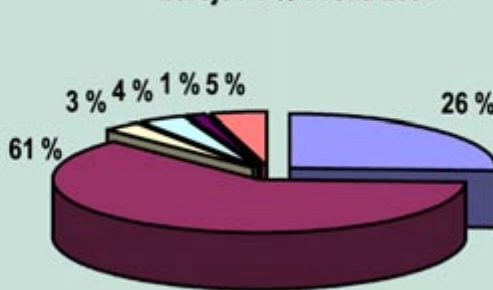
Prešetrenie SIŽP potvrdilo, že petícia občanov Kropáčoch bola opodstatnená

ných meraní oprávnenými meracími skupinami; 20 kontrol (4,6 %) sa uskutočnilo u výrobcov, dovozcov a predajcov tuhých a kvapalných palív.

Z uvedeného sumárneho počtu vykonaných kontrol

skorších predpisov bolo uložených 8 pokút vo výške 60 tisíc Sk (za nevedenie evidencie o látkach, dovoz regulovanej látky bez licencie, neoznamovanie požadovaných údajov na MŽP SR o pohybe látok) a 26 opatrení na nápravu.

Inšpekčné kontroly podľa kontrolovaných zdrojov v % v roku 2004

sa pri 258 kontrolách zistilo porušenie zákonných ustanovení, čo je podiel približne 53 %. Za zistené nedostatky a porušovanie právnych predpisov uložila inšpekcia 155 pokút v celkovej výške 3 290 000 Sk a 212 opatrení na nápravu. Z toho:

- za porušenie ustanovení zákona č. 478/2002 Z. z. o ovzduší bolo uložených 147 pokút vo výške 3 230 tisíc Sk a 186 opatrení na nápravu; pokuty sa ukládali prevažne za porušenie § 19, ods. 1, písm. a) a b) zákona, teda za prevádzkovanie zdroja v rozpore s dokumentáciou, nedodržanie určených emisných limitov, resp. nepreukázovanie ich dodržiavania;
- za porušenie ustanovení zákona č. 76/1998 Z. z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme v znení ne-

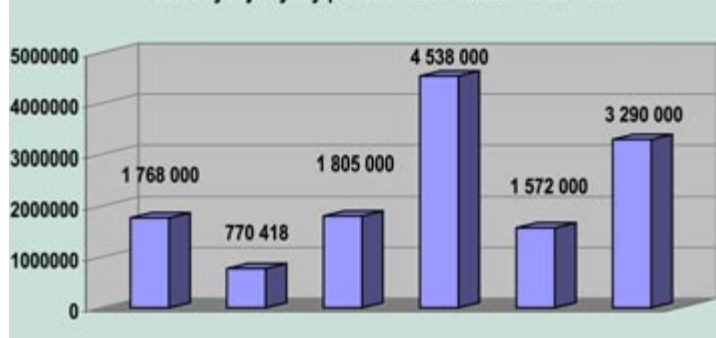
Odbory inšpekcie ochrany ovzdušia (OIIO) v štyroch inšpektorátoch životného prostredia vykonávali v roku 2004 viacero druhov kontrol zameraných na dodržiavanie povinností vyplývajúcich z ustanovení právnych predpisov v oblasti ochrany ovzdušia. V rámci nich vykonali celkovo 119 kontrol na zdrojoch emitujúcich prchavé organické látky (VOC), tuhé znečisťujúce látky (TZL) a pachové látky.

U prevádzkovateľov zdrojov emitujúcich TZL, ako je výroba magnezitu, vápna, cementu, obaľovačky bitúmenových zmesí a pod., sa vykonalo približne 51 % kontrol. Na základe ich výsledkov možno konštatovať, že úroveň odprášenia technologických zariadení je dobrá, čo sa dosiahlo inštaláciou vysokoúčinných filtračných zariadení - tkaninových filtrov, elektroodlučovačov, multicyklónov, mokrych odlučovačov, prípadne ich kombinácií. Naďalej však pretrvávajú problémy na miestach, kde dochádza k sekundárnej prašnosti. Ide o prepravu, skladovanie a manipuláciu s prašnými surovinami a produktmi, kde sú rezervy v realizácii opatrení, akými sú tzv. „zakapotovanie“ dopravných trás, ich utesnenie, vybudovanie krytých skládok, zásobníkov, resp. síl na skladovanie sypkých materiálov.

V roku 2004 došlo k výraznejšiemu zabezpečeniu plnenia všeobecných podmienok prevádzkovania zdrojov emitujúcich TZL, vzhľadom na to, že investovanie na eliminovanie TZL je finančne menej zaťažujúce ako na zníženie VOC, resp. pachových látok.

Na zdrojoch emitujúcich pachové látky (veterinárne asanačné zariadenia, výroba jedlých tukov a olejov, výroba celulózy) sú inštalované zariadenia na obmedzo-

Trend vývoja výšky pokút v Sk v rokoch 1999 - 2004

vane úniku týchto látok, ktoré však nedosahujú potrebnú účinnosť. Preto všeobecné podmienky prevádzkovania tam nie sú v súčasnosti dostatočne zabezpečené. Prevádzkovatelia zdrojov naďalej realizujú investične náročné opatrenia, ktoré spočívajú v inštalácii nových, modernejších technológií s eliminovaním miest s fugitívnym únikom emisií a inštaláciou nových zariadení na obmedzovanie úniku pachových látok. Uskutočňujú sa tiež technicko-organizačné opatrenia zamerané na utesnenie dopravných trás, výrobných priestorov a skladovacích nádrží.

Počas roka 2004 sa vykonalo aj 51 kontrol zameraných na plnenie všeobecných podmienok prevádzkovania na zdrojoch emitujúcich prchavé organické látky, z toho 25 sa vykonalo v lakovniach. Podľa výsledkov kontrol v lakovniach sa zaznamenal mierny pokrok v znižovaní emisií VOC, ale naďalej sa používajú náterové látky s obsahom organických riedidiel, bez čistenia odpadových plynov. Väčšina prevádzkovateľov lakovní má vypracovaný program znižovania emisií, v ktorom sú zahrnuté aj opatrenia na eliminovanie emisií VOC, ako je nahradenie syntetických náterových látok látkami riediteľnými vodou, inými náterovými látkami so zníženým obsahom organických rozpúšťadiel, alebo inštalovanie účinnej odľučovacej techniky.

Všeobecné podmienky prevádzkovania na veľkých zdrojoch emitujúcich prchavé organické látky (Slovnaft, a. s., Bratislava, Zentiva Hlohovec, Matador Púchov, Slovenská Grafia, U. S. Steel Košice) sú splnené, resp. priebežne sa plnia. Na niektorých zdrojoch naďalej zostáva doriešiť eliminovanie fugitívnych emisií VOC. Realizácia opatrení na znižovanie emisií prchavých organických látok a pachových látok je finančne náročná a závisí od finančných možností prevádzkovateľa, ktorý sa musí s touto problematikou vysporiadať.

Časť kontrolnej činnosti vykonávala inšpekcia aj kontrolou reprezentatívnosti výsledkov oprávnených meraní emisií, dodržiavania zásad výkonu oprávneného merania a overovaním spôsobilosti oprávnených osôb vykonávať oprávnené merania emisií.

Inšpekcia vykonávala tiež kontroly kvality vyrábaných, dovážaných a predávaných palív - benzínu a motorovej nafty - určených na pohon spaľovacích motorov. Na to odoberala vzorky a zabezpečovala ich ana-

lyzu v akreditovanom skúšobnom laboratóriu.

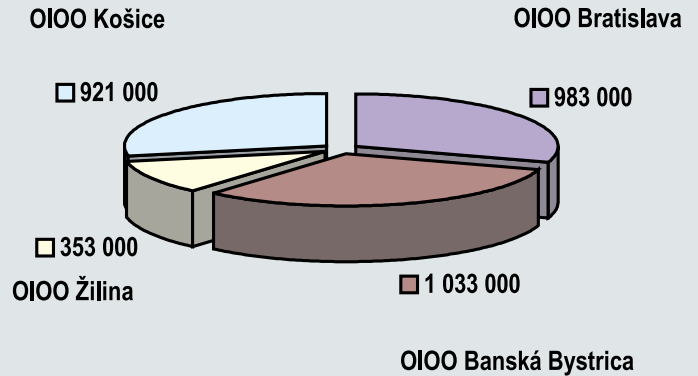
V minulom roku sa na 151 čerpacích stanicích v SR odobralo spolu 372 vzoriek, z toho 255 vzoriek benzínu a 117 vzoriek motorovej nafty. Nedodržanie limitných hodnôt podľa vyhlášky MŽP SR č. 53/2004 Z. z. sa zistilo v šiestich vzorkách benzínu a v troch vzorkách motorovej nafty. Vykonalo sa aj dvadsať kontrol kvality tuhých fosílnych palív a kvapalných ropných palív, určených na spaľovanie v stacionárnych zdrojoch znečisťovania ovzdušia.

Inšpekcia prijala vlani tri sťažnosti v zmysle zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach a všetky boli neopodstatnené.

Naopak, obidve prijaté petície na znečisťovanie ovzdušia boli opodstatnené. V prvom prípade išlo o petíciu občanov mesta Kropachy o znečisťovaní ovzdušia prevádzkovateľom Kovohuty, a. s., Kropachy. Na základe výsledkov prešetrovania petície sa znečisťovateľovi uložili opatrenia na nápravu nedostatkov a pokuta vo výške 1,4 milióna Sk, ktorú druhostupňový orgán potvrdil. Druhá opodstatnená petícia, občanov Čiernej nad Tisou, sa týkala znečisťovania ovzdušia intenzívnym zápachom vznikajúcim pri prečerpávaní benzínu v tamojšej Železničnej spoločnosti, a. s.. Prevádzkovateľovi sa taktiež uložilo opatrenie na nápravu a pokuta. Inšpekcia prijala tiež 46 podnetov na znečisťovanie ovzdušia. Z nich sa v 14 prípadoch zistilo porušenie zákona.

V súlade s programovým dokumentom „Program rozvoja technických nástrojov pre realizáciu environmentálnej politiky SR v podmienkach rezortu životného prostredia“ a na základe rozhodnutia vrcholového manažmentu SIŽP, meracie skupiny útvaru inšpekcie ochrany ovzdušia začali koncom roka 2004 budovať systém riadenia

Výška uložených pokút v Sk podľa územnej pôsobnosti inšpektorátov za rok 2004

kvality, s cieľom akreditácie kľúčových činností pracovísk. Požiadavky na kvalitu pre mobilné meracie pracoviská sú dané normou STN EN ISO/IEC 17025, podľa ktorej budú tieto pracoviská implementovať systém manažérstva kvality. Na úspešnú implementáciu dobrovoľného systému manažérstva kvality je potrebné vykonať školenia a vzdelávanie všetkých zainteresovaných pracovníkov v oblasti požiadaviek relevantnej normy, ako aj v zavedení systému manažérstva kvality, externý prvotný audit pracovísk poradcom, zavedenie systému operatívneho riadenia záznamov, dokumentácie, rozpracovanie príručky kvality, zabezpečenie kvality výsledkov a mnoho ďalších krokov. S pokračovaním tohto procesu sa počíta aj v rokoch 2005 a 2006.

Útvar inšpekcie ochrany ovzdušia v ústredí SIŽP vypracoval na tento rok návrh plánu hlavných úloh, v ktorom zohľadnil aj požiadavky odboru ochrany ovzdušia Ministerstva životného prostredia SR. Základom návrhu je kontinuálne pokračovanie v plnení hlavných úloh podľa rozsahu z roku 2004, rozšíreného o ďalšie úlohy, ktoré vyplývajú z požiadaviek právnych predpisov o ovzduší aproximovaných s právom Európskej únie a ktoré nadobudli účinnosť vstupom našej republiky do EÚ.

Inšpekcia ochrany ovzdušia bude naďalej, v rozsahu pridelených finančných prostriedkov, vykonávať kontroly kvality vyrábaných, dovážaných a predávaných palív, teda benzínu a motorovej nafty určených na pohon spaľovacích motorov, odoberať vzorky a zabezpečovať ich analýzu v akreditovanom skúšobnom laboratóriu.

V tomto roku sa počíta, tiež v rozsahu pridelených finančných prostriedkov, so zavedením systému na odber a analýzu vzoriek regulovaných látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu Zeme v akreditovanom laboratóriu.

Inšpekcia ochrany ovzdušia bude naďalej vykonávať kontroly zamerané na plnenie všeobecných podmienok prevádzkovania podľa vyhlášok MŽP SR č. 409/2003 Z. z., 704/2002 Z. z. a 706/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, ako súčasť hĺbkových inšpekčných kontrol. Novinkou budú kontroly zdrojov znečisťovania ovzdušia zamerané na plnenie všeobecných podmienok prevádzkovania a technických požiadaviek, ktoré začali v zmysle príslušných vyhlášok MŽP SR platiť od 1. januára 2005 aj pre jestvujúce zdroje.

Ing. Karol Višacký
hlavný inšpektor útvaru inšpekcie ochrany ovzdušia SIŽP

